

VREAU SĂ ȘTIU

LITERA

Daniela Beșliu  
Nicoleta Stănică

4  
CLASA

Limba și  
literatură  
română

Caiet de activități





*Dragul nostru elev,*

*Acest caiet este o invitație la învățare, este invitația de a exersa lectura și înțelegerea textelor, de a te exprima corect în limba română. Știi că, pentru a intra în lumea fermecată a textelor scrise, nu este de ajuns să citești, ci trebuie și să descifrezi sensurile cuvintelor, să înțelegi ideile, să observi asemănări între faptele citite și viața ta, să faci legături între idei, să îți exprimi opinia despre întâmplări și personaje.*

*De aceea, acest caiet cuprinde numeroase tipuri de exerciții, cu ajutorul cărora vei exersa, vei aprofunda și îți vei îmbogăți cunoștințele. Astfel, drumul învățării va fi mai ușor.*

*Vei deveni din ce în ce mai priceput în a aplica tot ce înveți.*

*Conținutul lucrării respectă prevederile programei școlare pentru disciplina Limba și literatura română, așa că vei putea să îți dezvolti toate competențele necesare unui elev de vârsta ta.*

*Caietul completează aplicațiile propuse în unitățile de învățare și lecțiile din manualul de Limba și literatura română pentru clasa a IV-a al Editurii Litera, dar poate fi folosit și dacă la clasă ai un alt manual.*

*Nu uita că reușita se bazează pe antrenament, iar tu poți face acest lucru acum!*

*Succes!*

*Autoarele*



Citește textul!

## Amintiri din copilărie

*după Ion Creangă*

Părintele Ioan de sub deal, Doamne, ce om vrednic și cu bunătate mai era! Prin îndemnul său, ce mai pomi s-au pus în țintirim, care era îngrădit cu gard de bârne, streșinit cu șindrilă, și ce chilie durată s-a făcut la poarta bisericii pentru școală; și-apoi, să fi văzut pe neobositul părinte cum umbla prin sat din casă în casă și sfătuia pe oameni să-și dea copiii la învățătură. Și unde nu s-au adunat o mulțime de băieți și fete la școală, între care eram și eu, un băiat firav, rușinos și fricos și de umbra mea. Și cea dintâi școlăriță a fost însăși Smărăndița popii, o zgâtie de copilă ageră la minte și așa de silitoare, de întrecea mai pe toți băieții și din carte, dar și din nebunii. Ne pomenim într-una din zile că părintele vine la școală și ne aduce un scaun nou și lung, și după ce-a întrebat pe dascăl, care cum ne purtăm, a stat puțin pe gânduri, apoi a pus nume scaunului „Calul Bălan” și l-a lăsat în școală.

În altă zi ne trezim că iar vine părintele la școală, cu moș Fotea, cojocarul satului, care ne aduce, dar de școală nouă, un drăguț de biciușor de curele, împletit frumos, și părintele îi pune nume „Sfântul Nicolai”... Noi, școlarii, am rămas cu ochii holbați unii la alții. Și a pus părintele pravilă și a zis că în toată sâmbăta să se procitească băieții și fetele, adică să asculte dascălul pe fiecare de tot ce-a învățat peste săptămână; și câte greșeli va face să i le însemne cu cărbune pe ceva, iar, la urma urmelor, de fiecare greșeală să-i ardă școlarul câte un sfânt-Nicolai.

Câteodată, în lipsa părintelui și a dascălului, intram în țintirim, țineam ceaslovul deschis, și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele, și, când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată; potop era pe capul muștelor!

Într-una din zile, ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele și, când le vede așa sângerate cum erau, își pune mâinile în cap de necaz. Și cum află pricina, începe a ne pofti pe fiecare la Bălan și a ne mângâia cu sfântul ierarh Nicolai pentru durerile cuvioaselor muște și ale cuvioșilor bondari, care din pricina noastră au pățimit.

Nu trece mult după asta, și-ntr-o zi, prin luna lui mai, îndeamnă păcatul pe bădița Vasile să pună pe unul, Nic-a lui Costache, să mă procitească.

Nică, băiat mai mare și înaintat în învățătură până la genunchiul broaștei, era sfădit cu mine din pricina Smărăndiței popii, căreia, cu toată părerea mea de rău, i-am tras într-o zi o bleandă, pentru că nu-mi da pace să prind muște... Și Nică începe să mă asculte; și mă ascultă el și unde nu s-apucă de însemnat la greșeli cu ghiotura pe o draniță: una, două, trei, până la douăzeci și nouă. „Măi!!! s-a trecut de șagă”, zic eu, în gândul meu; „încă nu m-a gătit de ascultat, și câte au să mai fie!” Și unde n-a început a mi se face negru pe dinaintea ochilor și a tremura de mânios... Ei, ei! acu-i acu. „Ce-i de făcut, măi Nică?” îmi zic eu în mine. Și mă uitam pe furiș la ușa mântuirii și tot scăpăram din picioare, așteptând cu neastâmpăr să vină un școlar de afară, căci era poruncă să nu ieșim câte doi deodată; și-mi crăpa măseaua-n gură când vedeam că nu mai vine, să mă scutesc de călăria lui Bălan și de blagoslovenia lui Nicolai, făcătorul de vânătăi.

Dar adevăratul sfânt Nicolai se vede că a știut de știrea mea, că numai iaca ce intră afurisitul de băiat în școală. Atunci eu, cu voie, fără voie, plec spre ușă, ies repede și nu mă mai încurc primprejurul școlii, ci o iau la sănătoasa spre casă.

Și când mă uit înapoi, doi vlăjgani se și luaseră după mine; și unde nu încep a fugi de-mi scăpărau picioarele; și trec pe lângă casa noastră, și nu intru acasă, ci cotigesc în stânga și intru în ograda unui vecin al nostru, și din ograda în grădina cu păpușoi, și băieții după mine; și, până să mă ajungă, eu, de frică, cine știe cum, am izbutit de m-am îngropat în țărână la rădăcina unui păpușoi. Și vlăjganii au trecut pe lângă mine vorbind cu mare ciudă; și se vede că i-a orbit Dumnezeu de nu m-au putut găbui.



### Cu creionul în mână

1. Recitește textul și răspunde la întrebări.
  - a. Cine a fost prima elevă a școlii din sat? De ce?




---

- b. De ce crezi că părintele a hotărât ca elevii să fie ascultați în fiecare săptămână?

---

- c. Cum a reușit Nică să scape de cei doi vlăjgani care se luaseră după el?

---

2. Cum crezi că era Nică? Folosește-te de informații și fapte din text.

---



---



### Antrenează-te

1. Alcătuește enunțuri folosind cuvintele *șindrilă*, *ceaslov*, *ghiotură*. Dacă este nevoie, caută înțelesul cuvintelor în *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX).

---



---

2. Ce ai fi făcut dacă ai fi fost în locul lui Nică, la ascultat?

---



---

3. Scrie dialogul care ar fi putut avea loc între Nică și Smărăndița, atunci când fata nu-i dădea pace să prindă muște.

---



---



---



---



---



---



---

4. Ai aflat din text cum era școala lui Nică și viața de elev în vremea lui. Compară cu ceea ce se întâmplă astăzi. Completează tabelul *Asemănări și Deosebiri*.



Asemănări	Deosebiri

5. Recitește primul alineat din text. Recunoști părțile de vorbire? Completează tabelul de mai jos.

substantive	adjective	verbe	pronume personale

6. a. Încercuiește **A** pentru enunțurile adevărate și **F** pentru cele false.

- Cuvântul „holbați” este adjectiv. A F
- În enunțul „Zi ce ai făcut.”, cuvântul *zi* este substantiv. A F
- Cuvântul „bondari” este substantiv comun, la numărul plural. A F
- Enunțul „Oameni voiau să-și dea copii la învățătură.” este scris corect. A F
- În enunțul „Vânătorul ochi pasărea.”, cuvântul subliniat este verb. A F



b. Rescrie enunțurile false, corectându-le.

---



---

7. Se dau substantivele *școală, coleg, părintele, Nică* și verbele *nu a învățat, s-a ascuns, gândește-te*. Folosind și aceste cuvinte, scrie dialogul ce ar putea urma enunțului dat.

*Și vlăjgani au trecut pe lângă mine vorbind cu mare ciudă:*

---



---



---



---



---

8. Ești unul dintre copiii din imagine. Scrie întâmplarea la care participi. La final, verifică dacă ai scris corect și dacă ai folosit semnele de punctuație necesare. Găsește un titlul potrivit textului creat de tine.




---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---



---

## Citește textul!

## O mică greșeală

*după Mircea Sântimbreanu*

Aniversarea zilei de naștere e o zi însemnată. Iar când te naști pe 29 februarie e și mai însemnată. În privința aceasta nu e nevoie de cine știe ce explicații. E suficient să privești calendarul: 29 februarie e un oaspete rar.

Ei bine, era spre sfârșitul lunii februarie și Mișu, elev în clasa a IV-a, se pregătea să-și serbeze ziua. Făcuse lista invitațiilor, iar pregătirile erau aproape isprăvite.

Băiatul se urcase în pat și era pe punctul de a ațipi, când auzi la ușă niște ciocănituri.

— Cine e? mormăi Mișu.

— Apartamentul 28? se auzi o voce gătuită. Te caut de șase luni.

— Acum șase luni nici nu locuiam aici, bodogăni somnoros băiatul. Ne-am mutat de curând. Poate e o greșeală.

— Nu e nicio greșeală. Te-am căutat și la vechea adresă, glăsui ciudatul oaspete și începu din nou să bată în ușă.

„Asta scoală toată casa”, bombăni Mișu răsucind cheia. În ușă stătea o barză adevărată, ca acelea de la muzeu, dar mult mai murdară și care tremura rebegită, clănțănindu-și pliscul.

— Pot să iau loc? întrebă barza pe băiatul care căsca uluit ochii. Sunt frântă de oboseală, m-ai omorât...

— Nu pricep, bâigui Mișu, trăgându-se de-a-ndărătelea.

— O să pricepi îndată, cărâi arătarea. Numai să-mi dezmoțesc puțin pliscul. Am degerat de-a binelea... Freacă-mi nițel piciorul stâng. Mă tem să nu fi prins vreun reumatism...

— Dar ce vină am eu? Aici nu e spital veterinar. Aș putea să știu cărui prilej datorez această vizită oarecum neobișnuită?

Barza părea să nu se lase intimidată. Dimpotrivă, zise:

— În primul rând, te rog să nu-mi mai vorbești atât de rece. În al doilea rând, nu mai face pe nizonaiul. Văd că te-ai pregătit pentru sosirea mea: tacâmuri, flori, farfurii... Te pomenești că ai chemat și oaspeți. Drăguț din partea ta.

— Dar mâine e ziua mea de naștere!

— Ce coincidență! Și a mea... Mă bucur că am sosit la timp.

— Să lăsăm gluma. Cer explicații!

— Explicații? E ziua mea de naștere.

— Și de ce nu ți-o serbezi acasă la dumneata?

— De ce? Simplu. Din cauza ta.

În aceeași clipă barza scoase de sub aripă o hârtie boțită, împăturită în patru și o așternu pe masă. Cunoști harta asta?

— E tema mea, recunosc Mișu uimit.

— Am găsit-o în curte, sub tei. Scria dedesubt Harta lumii. Era tocmai harta de care aveam nevoie... M-am uitat la punctele cardinale și am decolat. Eram mândră, îți spun drept. Pe tot oceanul albastru al cerului vâsleam doar eu. Eu și harta ta. Când am zărit niște puncte negre înșirate ca niște mărgelile pe un cerc, mi-am dat seama de catastrofă: mărgelile erau foci și morse, iar cercul...

— Cercul Polar, șopti palid Mișu.

— Exact. Harta era greșită.

— O făcusem în grabă. Pusesem, se vede, miazăzi la miazănoapte și... invers.

Barza tăcu un timp. O apucase un tremur al pliscului și o scuturau niște fiori atât de puternici, încât farfuriile de pe masă zbârnâiau.

— Îmi vine rău numai amintindu-mi, explică ea. Pe unde nu m-am adăpostit? Prin colibe înghețate, prin hornuri reci, prin staule și hambare părăsite, degeaba... Aveam un singur gând: să ajung la tine. Îmi ziceam: „Dacă nu mă luam după harta lui, aș fi fost acum în țările calde, mi-aș fi sărbătorit ziua de naștere în sânul familiei. Până acolo nu mai am puteri să ajung, dar până la vinovat, pot să mă duc"... Și iată, am venit.

— Și acum ce ai de gând să faci?

— Să mă culc. Aici e cald, e bine. Măine o să-mi serbez ziua... și o să aștept venirea primăverii... Dă-mi lista invitațiilor tăi. Repede! Vreau să știu câți invitați ai tu și câte scaune rămân pentru ai mei. Cum îi așezăm? Unul de-al tău, unul de-al meu, nu-i așa? Aici elefantul, apoi Popescu Florică al tău, un tigru, Lenuța, o cămilă...

— Oprește-te! țipă băiatul. E un dezastru! La urma urmei, ce am făcut? O mică, neînsemnată greșală... Am pus miazăzi la miazănoapte... Dar nu greșesc mereu, crede-mă... Doar când mă grăbesc...

— Foarte bine. Acum, însă, grăbește-te. Invitații trebuie să sosească dintr-o clipă în alta. Auzi?

Mișu auzea. Erau bătăi în ușă. Afară se auzea o voce supărată.

— Tu ești, mămico? Precise? Ești sigură?

Mișu alergă la ușă și răsuci cheia.

— Închide repede ușa!

— Dar ce s-a întâmplat?

— Întreabă barza...

Mama nu înțelegea nimic... Îl privea lung.

— Barza de porțelan? Cea pe care ți-a trimis-o unchiul Sandu de ziua ta? Uite ce drăguță e: parcă-i vie, nu-i așa? Săracul unchiul Sandu... A uitat că în acest an nu e 29 februarie. O mică greșală...



### Cu creionul în mână

**1.** Recitește textul și răspunde la întrebări.

**a.** De ce a ajuns barza la Polul Nord?

---



---

**b.** Ce dorea barza de la Mișu?

---



---

**c.** Ce legătură este între visul lui Mișu și cadoul primit de băiat de la unchiul Sandu?

---



---





2. Ești de acord cu Mișu când spune că tema găsită de barză este o mică și neînsemnată greșeală? Explică-ți opinia.



### Antrenează-te

1. Scrie șase enunțuri scurte prin care să redai momentele întâmplării, în ordinea în care au loc.
2. Cum crezi că este barza din visul lui Mișu? Scrie un text de patru-cinci enunțuri. Folosește fapte din text.
3. Caută în text și scrie cuvinte care au legătură cu timpul/trecerea timpului. Grupează-le în substantive și verbe.
- Substantive: *aniversare*, \_\_\_\_\_
- Verbe: *te naști*, \_\_\_\_\_
4. a. Transformă următoarele substantive în adjective: *dezastru, primăvară, glumă, catastrofă, gheață, supărare*.
- Exemplu: *minune* (substantiv) – *minunat* (adjectiv).

---



---



---

**b.** Folosește una dintre perechile substantiv–adjectiv pentru a alcătui două enunțuri.

---



---

**5.** Scrie ce știi despre părțile de vorbire subliniate în enunțul următor.

*În ușa stătea o barză adevărată, ca acelea de la muzeu.*

Exemplu: *ușă* – substantiv comun, numărul singular, genul feminin.

---



---



---

**6.** Scrie cât mai multe verbe sugerate de imaginea alăturată.

---



---



---



---



**7.** Trimiți unui coleg un mesaj pe e-mail. Scrie-l așa cum apare pe ecranul laptopului/calculatorului.

**Mesaj nou**

Către:

Subiect:

---



---



---



---



---



---



---



---

Citește textul!

## Micul prinț

de Antoine de Saint-Exupéry

După ce umblă o vreme-ndelungată prin nisip, pe stânci și prin zăpezile de pe Pământ, micul prinț, într-un sfârșit, descoperi un drum ce ducea într-o grădină de trandafiri înfloriți. Toți semănau cu floarea de pe planeta lui, așa că se simți foarte nefericit. Floarea îi povestise că ea era, în univers, singura în felul ei. Și iată că se mai aflau cinci mii, toate semănând cu ea, într-o singură grădină! Și, culcat în iarbă, plânse. Atunci veni și vulpea.

— Vino să te joci cu mine! o pofti micul prinț. Sunt atât de trist.

— Nu pot să mă joc cu tine, zise vulpea. Nu sunt îmblânzită.

— Ce înseamnă „a îmblânzi”?

— E un lucru care prea e dat uitării, zise vulpea. Înseamnă „a-ți crea legături”...

— A-ți crea legături?

— Desigur, zise vulpea. Tu nu ești încă pentru mine decât un băiețuș, aidoma cu o sută de mii de alți băiețuși. Iar eu nu am nevoie de tine. Și nici tu n-ai nevoie de mine. Dar dacă tu mă îmblânzești, vom avea nevoie unul de altul. Tu vei fi, pentru mine, fără seamăn pe lume. Eu voi fi, pentru tine, fără seamăn pe lume...

— Încep să înțeleg, zise micul prinț. E undeva o floare... mi se pare că m-a îmblânzit...

— Viața mea e veșnic aceeași. Eu vânez găinile, pe mine mă vânează oamenii. Toate găinile se aseamănă între ele, și toți oamenii se aseamănă între ei. Așa că mă cam plictisesc. Dar dacă tu mă îmblânzești, viața mi se va însenina. Voi cunoaște sunetul unor pași deosebiți de-ai tuturor. Pașii altora mă fac să intru sub pământ. Ai tăi mă vor chema din vizuină, ca o melodie. Și-apoi, privește! Vezi tu, acolo, lanurile de grâu? Tu ai părul de culoarea aurului. Grâul, auriu și el, îmi va aminti de tine. Și-mi va fi nespuse de dragă murmurarea vântului prin grâu... Te rog, îmblânzește-mă.

— Bucuros aș vrea, răspuse micul prinț, numai că nu prea am timp. Am de căutat prieteni și o mulțime de lucruri de cunoscut.

— Nu cunoaștem decât ceea ce îmblânzim, zise vulpea. Oamenii nu mai au timp să cunoască nimic. Ei cumpără lucruri de-a gata, de la neguțători. Cum însă nu există neguțători de prieteni, oamenii nu mai au prieteni. Dacă vrei să ai un prieten, îmblânzește-mă!

— Ce trebuie să fac? zise micul prinț.

— Trebuie să ai foarte multă răbdare, a răspuns vulpea. La început, te vei așeza ceva mai departe de mine, uite-așa, în iarbă. Eu te voi privi cu coada ochiului, iar tu nu vei rosti niciun cuvânt. Graiul e izvor de neînțelegeri. Însă vei putea, pe zi ce trece, să te așezi din ce în ce mai aproape de mine...

A doua zi, micul prinț veni din nou.

— Mult mai frumos era dacă veneai și astăzi la aceeași oră, zise vulpea. Dacă, de pildă, vii la ora patru după-amiază, eu încă de la trei voi începe să fiu fericită. Pe măsură ce ora va trece, și mai





fericită mă voi simți. La ora patru, mă vor cuprinde un freamăt și o neliniște: voi descoperi cât prețioasă este fericirea! Dar dacă vii la voia întâmplării, eu niciodată nu voi ști la care ceas să-mi împodobesc sufletul. Ne trebuie obiceiuri.

— Ce-i acela un obicei? zise micul prinț.

— E și acesta ceva cu totul dat uitării, zise vulpea. E ceea ce face ca o zi să se deosebească de celelalte zile, o oră, de celelalte ore. Au un obicei, de pildă, vânătorii mei. Se duc să joace, joia, cu fetele din sat. Joia, prin urmare, e o zi minunată! Mă plimb și eu, atunci, până la vie. Dacă vânătorii s-ar duce la joc la voia întâmplării, toate zilele ar fi la fel, iar eu n-aș mai avea vacanță niciodată.

Astfel micul prinț îmblânzi vulpea. Iar când veni ora despărțirii îi spuse:

— Du-te să mai vezi o dată trandafirii. Vei descoperi că floarea ta nu are-n lume seamăn. Întoarce-te apoi la mine, spre a-ți lua rămas-bun, iar eu îți voi dăruia o taină.

Micul prinț se duse să mai vadă o dată florile:

— Voi sunteți frumoase, dar sunteți deșarte, le spuse el. Floarea mea, firește, un trecător de rând ar crede că-i asemeni vouă. Ea însă, singură, e mai de preț decât voi toate laolaltă, fiindcă pe ea am udat-o eu cu stropitoarea, fiindcă pe ea am ocrotit-o eu cu paravanul. Fiindcă pe ea am ascultat-o eu cum se plângea, ori cum se lăuda, ori câteodată chiar și cum tăcea. Fiindcă ea e floarea mea.

Și se duse înapoi, la vulpe.

— Rămâi cu bine, zise el...

— Te du cu bine, i-a zis vulpea. Iată care-i taina mea. E foarte simplă: limpede nu vezi decât cu inima. Ochii nu pot să pătrundă-n miezul lucrurilor. Numai timpul cheltuit cu floarea ta face ca floarea ta să fie atât de prețioasă. Oamenii au dat uitării adevărul acesta, zise vulpea. Tu însă nu trebuie să-l uiți. Devii responsabil de-a pururi pentru ceea ce ai îmblânzit.



### Cu creionul în mână

1. Recitește textul, apoi răspunde la întrebări.

a. Ce își dorea micul prinț?

---



---

b. De ce murmurul vântului prin grâu îi va deveni drag vulpii?

---



---

c. La ce se referă vulpea când spune că pașii altora o fac să intre în pământ?

---



---

d. Care este rostul obiceiurilor, după părerea vulpii?

---



---

e. De ce floarea micului prinț este mai de preț decât toate celelalte flori asemenea ei?

---



---

2. Scrie trei proverbe care ilustrează învățătura textului.

---

---

---



### Antrenează-te

1. Transcrie enunțurile în care este descris micul prinț.

---

---

2. Vulpea spune: „Eu nu am nevoie de tine. Și nici tu n-ai nevoie de mine”. Explică semnificația acestor cuvinte.

---

---

---

3. Folosește cuvintele *deșarte*, *neguțători*, *veșnic și taină/taine*, pentru a scrie un text scurt despre prietenie.

---

---

---

---

---

4. Ce ar trebui să facă oamenii pentru a avea prieteni? Există vreo legătură între imblânzirea despre care vorbește vulpea și felul în care ne facem prieteni? Scrie un text de patru-cinci enunțuri în care să îți exprimi părerea.

---

---

---

---

---

---

5. Imaginează-ți un dialog între micul prinț și vulpe, în care băiatul îi explică vulpii că frumusețea sufletului te ajută să ai prieteni.

---

---

---

---

---

---

---

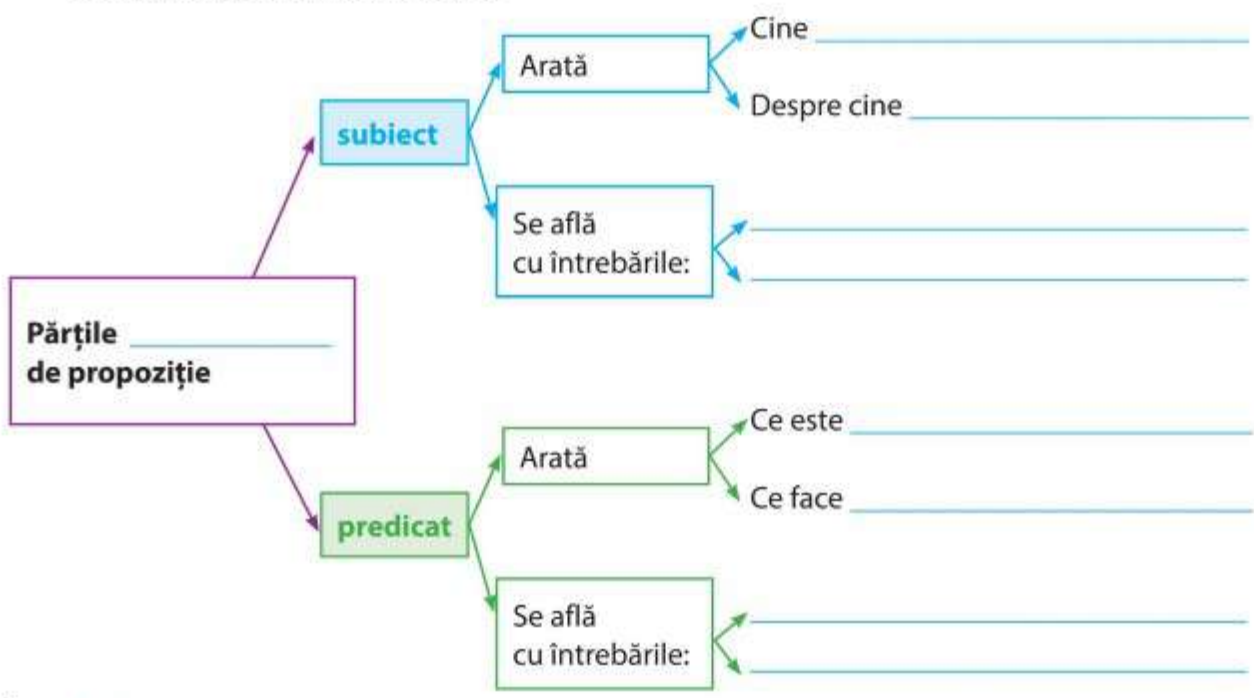
---

---

---



• Completează schema următoare.



**Să înțelegi mai bine**

1. Scrie trei propoziții despre prietena ta/prietenul tău. Subliniază cu albastru subiectul și cu verde predicatul.

---

---

---

---

2. Scrie două propoziții în care substantivul *vulpea* să răspundă, pe rând, la întrebările *Cine?* și *Pentru cine?* Subliniază subiectul fiecărei propoziții.

---

---

---



Citește textul!

## Emil Racoviță în expediția de la Polul Sud

### 1. Cine a fost Emil Racoviță?

Emil Racoviță s-a născut la Iași, pe 15 noiembrie 1868. Și-a făcut studiile primare în „dulcele târg al leșilor”, sub îndrumarea profesorului și scriitorului Ion Creangă. Ca să îndeplinească dorința tatălui său, a urmat Facultatea de Drept din Paris, dar, urmându-și vocația, a absolvit și Facultatea de Științe de la Sorbona, unde a studiat zoologia. În 1896 și-a luat doctoratul, devenind un nume cunoscut în rândul oamenilor de știință europeni. La numai 25 de ani, este ales membru al Societății Zoologice din Franța, iar în 1897 este recomandat să participe, ca naturalist, la Expediția Antarctică Belgiană (1897–1899), la bordul navei Belgica, sub comanda lui Adrien de Gerlache.

### 2. Pregătirea expediției

Corabia *Belgica* se numea inițial *Patria*. Adrien de Gerlache a cumpărat-o de la un negustor de animale polare, plătind 70 000 de franci. Vasul cântărea 244 de tone și consuma 1,8 tone de cărbune pe zi.

Echipajul a început pregătirile: s-au întocmit hărți și mai multe planuri ale drumului de parcurs. A urmat apoi alcătuirea listei de alimente, care să ajungă pentru cel puțin doi ani, să nu aibă un preț prea ridicat, să fie puțin voluminoase și, evident, să fie bogate în calorii. Astfel, la bordul vasului au ajuns 40 de tone de alimente, printre care s-au aflat tăieței, biscuiți, ceai, orez, ulei, oțet, zahăr și sare. În plus, s-au mai încărcat 120 de tone de cărbune și apă de băut. Pe 16 august 1897, *Belgica* a ridicat ancora din portul Anvers.

### 3. În timpul expediției

Călătoria avea să fie deopotrivă fascinantă și istovitoare. Printre participanți se afla și locotenentul Roald Amundsen, cel care, în 1911, va deveni primul om care a ajuns la Polul Sud. Au plecat 19 persoane, dar nu s-au mai întors decât 17. Prima victimă a fost un tânăr de 20 de ani. În timpul unei furtuni, pe când încerca să mânuiască pânzele, a fost luat de un val uriaș. După ce expediția a ajuns la destinație, Emil Racoviță (rămas în istoria științei și ca descoperitorul balenei cu cioc) a avut posibilitatea să studieze viața imenselor mamifere acvatice, dar și a pinguinilor.

Exploratorii nu s-au bucurat însă prea mult de minunățiile ținuturilor de zăpadă. După o înaintare de 90 de mile pe banchiză, bucăți enorme de gheață au început să se adune în jurul vasului, pe care l-au prins ca într-o menghină. După mai multe încercări nereușite de a se elibera din strâmtoare, echipajul a decis să rămână, pe timpul iernii, în Antarctica.

Condițiile infernale de la bordul vasului (alimentele fuseseră raționalizate), dar și cele de afară au mai făcut o victimă.

Ca să scape de ghețuri, echipajul se hotărâște să-și croiască drum spărgând banchiza cu fierăstraiele. Cu puținele unelte de care mai dispuneau (două târnăcoape, șase lopeți, doi pioleti și patru fierăstraie pentru gheață), membrii echipajului au reușit, după aproape o lună, să elibereze *Belgica* din mijlocul gheții, după un an petrecut în Antarctica.

#### 4. Importanța expediției

Drumul echipajului spre Polul Sud a intrat în istoria științei drept una dintre cele mai fascinante și mai dificile călătorii inițiale arctice. Este prima expediție științifică în Antarctica și prima ocazie cu care omul a petrecut o iarnă întreagă în zona Polului Sud. Expediția înscrie pe harta încă incompletă a Antarcticii o strâmtoare și mai multe insule, una dintre ele numită de Racoviță „Insula Cobălcescu”. Materialul adunat a constituit obiectul unui număr de 60 de volume publicate, reprezentând o contribuție științifică mai mare decât a tuturor expedițiilor antarctice anterioare luate la un loc. Savantul român a întreprins un studiu aprofundat asupra vieții balenelor, a pinguinilor și a altor păsări antarctice, fapt care i-a adus o uriașă reputație internațională. Colecțiile alcătuite de Emil Racoviță în expediția *Belgica* însumează circa 1200 de piese zoologice și 400 de piese botanice strânse în Patagonia, de pe tărâmurile antarctice și din sondajele oceanice efectuate pe tot parcursul călătoriei. Lor li se adaugă o documentație fotografică formată din peste 200 de clișee, un obiect de studiu de o consistență și o diversitate rare pentru acele timpuri.



#### Cu creionul în mână

1. Recitește textul, apoi răspunde la întrebări.

a. Care a fost rolul lui Emil Racoviță în expediția *Belgica*?

---



---

b. Cât a durat expediția la care a participat Emil Racoviță?

---



---

c. De ce alimentele luate în expediție trebuiau să fie bogate în calorii?

---



---

#### 5. După expediție

La 5 noiembrie 1899, vasul a acostat în locul de unde plecase cu doi ani înainte. Academia Belgiei a emis o medalie comemorativă din aur, în timp ce regele i-a numit pe membrii echipajului cavaleri ai Ordinului Leopold. Norvegianul Roald Amundsen, viitorul cuceritor al Polului Sud și participant la expediția belgiană în calitate de prim-ofițer, avea să afirme mai târziu că Racoviță a fost pentru toți „un tovarăș neprețuit de plăcut și un explorator plin de îndemnuri”.

În 1904, Emil Racoviță renunță la studiile oceanografice și se consacră studiilor privind universul subteran. Trei ani mai târziu, el a publicat o lucrare considerată a fi „certificatul de naștere” al biospeologiei. În 1920, a fondat primul Institut Speologic din lume, la Cluj. Pe parcursul celor două decenii petrecute în acest oraș, Racoviță și-a diversificat activitățile. A fost senator, rector al Universității din Cluj, președinte al Academiei Române de Științe și membru al mai multor organizații științifice. Pe 17 noiembrie 1947, s-a stins din viață.



d. Din ce cauză nu s-au putut bucura membrii echipajului de minunățiile din Antarctica?

---



---

2. Ai aflat din text că expediția *Belgica* a rămas memorabilă în lumea științei. Scrie două fapte care justifică această afirmație.

---



---

3. Expediția a fost una dificilă. Pe ce fapte din text se bazează această concluzie?

---



---



### Antrenează-te

1. Scrie cuvinte care au același înțeles cu cele date.

*fascinant* – \_\_\_\_\_ *să studieze* – \_\_\_\_\_

*istovitor* – \_\_\_\_\_ *a decis* – \_\_\_\_\_

2. Scrie ce însușiri i se pot atribui lui Emil Racoviță, având în vedere faptele despre care ai citit în text.

---



---



---

3. *Matematică pe... text.* Calculează pentru câte zile ajungea cantitatea de cărbune încărcată inițial (aproximativ 2 t sau 1800 kg pe zi). De câte tone de cărbune ar fi fost nevoie pentru ca vasul să se poată deplasa un an, în fiecare zi?

---



---

4. Imaginează-ți că ești membru al echipajului de pe vasul *Belgica*. Povestește un moment al expediției. Folosește verbe la persoana I singular și plural.

---



---



---



---







# CUPRINS

## UNITATEA 1. TOATE LA TIMPUL LOR

- Amintiri din copilărie*, după Ion Creangă ..... 4  
*O mică greșală*, după Mircea Sântimbreanu ... 8

## UNITATEA 2. LOCURILE DIN SUFLETUL MEU

- Țara. Poporul*, după Alexandru Vlahuță ..... 12  
Substantivul  
*Cetatea lui Bucur*, de Dumitru Almaș ..... 16  
*Cartea cu Apolodor*, de Gellu Naum ..... 20  
Cetățile, pagini de istorie ..... 23

## UNITATEA 3. MESERIA DE COPIL

- Lumea lor!*, de Ștefan Octavian Iosif ..... 27  
*Nicușor*,  
după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești .... 29  
Adjectivul  
*Târziu, când zăpezile sunt albastre*,  
de Fănuș Neagu ..... 33  
Relatarea unei întâmplări imaginate

## UNITATEA 4. COMORI NEPREȚUITE

- Uriașul cel egoist*, după Oscar Wilde ..... 37  
Pronumele personal  
*Vrăjitorul din Oz*, după L. Frank Baum ..... 41

## UNITATEA 5. PE ARIPILE IMAGINAȚIEI

- Domnișoara Celesta*, după André Maurois .... 45

## Verbul

- Jocuri*, de Ana Blandiana ..... 49  
*Spaima zmeilor*, după Ioan Slavici ..... 52

## UNITATEA 6. FRUMUSEȚEA ESTE ÎN INIMĂ

- Micul prinț*, de Antoine de Saint-Exupéry .... 56  
Părțile de propoziție. Relația dintre  
subiect și predicat  
*Prinț și cerșetor*, după Mark Twain ..... 60  
*Oaspeții primăverii*, de Vasile Alecsandri ..... 64

## UNITATEA 7. LECȚIILE DIN JURUL NOSTRU

- Povestea privighetorii*, după Nestor Urechia .. 66  
*Cartea junglei*, după Rudyard Kipling ..... 70  
Descrierea unui personaj  
O drumeție reușită ..... 74  
Test de antrenament EN ..... 78

## UNITATEA 8. CĂLĂTORIE ÎN JURUL PĂMÂNTULUI

- Emil Racoviță în expediția de la Polul Sud .... 82  
*Toate pânzele sus* (fragment),  
după Radu Tudoran ..... 86

## UNITATEA 9. COLECȚIONĂM TIMP LIBER

- Fiind băiet păduri cutreieram*,  
de Mihai Eminescu ..... 90  
Părți de vorbire. Părți de propoziție  
*Bunica*,  
de Barbu Ștefănescu Delavrancea ..... 92